

Rodinné právo

7. Vztah mezi rodičem a dítětem

CEVRO Institut

JUDr. Lucie Trnková, Ph.D.

lucie.trnkova@vsci.cz

Osnova semináře

- vývoj právního postavení dítěte
- pojem rodičovské odpovědnosti a její vývoj
- omezení / zbavení rodičovské odpovědnosti, pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti
- péče o dítě
- zastupování dítěte
- správa jmění

Právní úprava – § 855 a násl. OZ

Vývoj právního postavení dítěte

- do poč. 20. st. dítě objektem rodičovské moci
- Všeobecný zákoník občanský (ABGB) z r. 1811 - moc otcovská
- zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném
- zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
- nový OZ

Rodičovská práva a povinnosti

- rodiče a děti mají vůči sobě **navzájem povinnosti a práva**, těchto se nemohou vzdát – jsou **nezadatelná** (jediná přípustná dispozice s nimi = udělení souhlasu s osvojením dítěte)
- účelem P. a P. k dítěti je zajištění jeho **morálního a hmotného prospěchu**
- **dítě je povinno dbát svých rodičů**, podřídit se jejich výchovným opatřením – v podobě a míře přiměřené okolnostem a věku dítěte, neohrožující zdraví dítěte, jeho rozvoj a důstojnost

P. a P. rodičů k dítěti

a) **osobnostní práva**

(pr. dát souhlas s osvojením, pr. určit dítěti jméno a příjmení, pr. určit otcovství k dítěti souhlasným prohlášením rodičů..)

- trvají od narození do nabytí zletilosti dítěte

b) **rodičovská odpovědnost**

c) **vyživovací povinnost**

Rodičovská odpovědnost

Rodičovská odpovědnost zahrnuje P. a P. rodičů při:

- **péči o dítě** – o jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový, mravní vývoj, ochrana dítěte, osobní styk s dítětem, zajištění jeho výchovy a vzdělání, určení místa bydliště
- **zastupování dítěte**
- **správě jmění dítěte**

vzniká: narozením dítěte, příp. rozhodnutím o osvojení

zaniká: dnem, kdy dítě nabude plné svéprávnosti (zletilostí/
emancipací / sňatkem)

Rodičovská odpovědnost

- **RO náleží stejně oběma rodičům a má ji každý rodič, ledaže jí byl zbaven**

opatření zasahující do RO:

- a) pozastavení výkonu RO**
- b) omezení RO**
- c) zbavení RO**

Pozastavení výkonu RO

- výkon RO ze zákona pozastaven u:
 - a) nezletilého rodiče, který nenabyl plné svéprávnosti** – náleží mu pouze výkon té části RO, který spočívá v péči o dítě
 - b) rodiče, jehož svéprávnost je v této oblasti omezena** – v celém rozsahu, ledaže soud rozhodne o ponechání RO co do péče o dítě a osobního styku s dítětem
- výkon RO pozastaven rozhodnutím soudu – brání-li rodiči ve výkonu RO závažná okolnost (objektivní) a je-li pozastavení v zájmu dítěte

Omezení RO

- vždy rozhodnutím soudu
- rodič nevykonává svoji RO řádně + omezení vyžaduje zájem dítěte
- v rozhodnutí soud určí rozsah omezení

Zbavení RO

- vždy rozhodnutím soudu
- rodič zneužívá RO nebo ji závažným způsobem zanedbává
- soud vždy posoudí, zda nejsou dány důvody pro zbavení, pokud rodič spáchal vůči dítěti úmyslný TČ nebo ho použil ke spáchání TČ
- pokud soud zbaví rodiče RO – rodič ztrácí právo osobně se stýkat s dítětem (jen výjimečně může soud právo styku zachovat)
- soud může zároveň rozhodnout, že zbavuje rodiče osobnostních práv vůči dítěti, zejm. práva dát souhlas s osvojením

- nežije-li jeden z rodičů / není znám/ má pozastaven výkon RO / je mu omezena RO / zbaven RO – náleží v plném rozsahu **druhému rodiči**
- není-li zde žádný rodič / žádný z nich není nositelem RO - **poručník**
- pokud oba rodiče omezeni v RO - **opatrovník**

Výkon rodičovské odpovědnosti

- rodiče vykonávají ve vzájemné shodě v souladu se zájmy dítěte
- věnují patřičnou pozornost názoru dítěte
- nedohodnou-li se o významné záležitosti – rozhodne soud (nikoliv běžné léčebné zákroky, určení místa bydliště, volba vzdělání...)
- participace dítěte - § 867: před rozhodnutím, které se dotýká zájmu dítěte, poskytne soud dítěti potřebné informace, aby si mohlo vytvořit vlastní názor a tento sdělit
- není-li dítě schopno informace náležitě přijmout / vytvořit si vlastní názor / tento názor sdělit, soud informuje a vyslechne toho, kdo je schopen zájmy dítěte ochránit, s tím, že se musí jednat o osobu, jejíž zájmy nejsou v rozporu se zájmy dítěte;
- **o dítěti starším dvanácti let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit**

Zastoupení dítěte

- rodiče mají povinnost a právo zastupovat dítě při právních jednáních, ke kterým není právně způsobilé.
- rodiče zastupují dítě společně, jednat však může každý z nich
- rodič nemůže dítě zastoupit, jestliže by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi ním a dítětem nebo mezi dětmi těchž rodičů – kolizní opatrovník
- rodiče jako zákonní zástupci mohou pro vyřízení záležitosti dítěte, nejedná-li se o záležitost osobního stavu, uzavřít smlouvu o zastoupení osobou s odbornými znalostmi, popřípadě i jinou vhodnou osobou

Péče o jmění dítěte

- rodiče jsou povinni spravovat jmění dítěte s péčí řádného hospodáře
- při porušení řádné péče – povinnost nahradit škodu
- nejde-li o běžnou záležitost – nutný souhlas soudu
- co rodiče získají použitím majetku dítěte, nabývá dítě
- příjmy z majetku – ke správě tohoto majetku, k výživě dítěte; pro potřeby rodiny jen, je-li to nezbytné a se souhlasem soudu
- péče o jmění dítěte zaniká **prohlášením úpadku** na majetek rodiče
- pokud rodiče nevykonávají řádně – **opatrovník jmění**